

Петрик О. А.,
*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри аудиту,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

РОЛЬ АУДИТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Аудит і професія аудитора стали обов'язковим атрибутом ринкової економіки. Наука аудит і професійна діяльність аудиторів пройшли багатовікову еволюцію, і в сучасному вигляді в основному сформовані під впливом суміжних економічних наук (зокрема бухгалтерського обліку та контролю), інтересів суспільства і економічних процесів, окремих груп користувачів фінансової інформації, професійних організацій.

Слід зазначити фундаментальне дослідження Я.В. Соколова і А.А. Терехова «Очерки развития аудита» (2004 г.), в якому проведено аналіз історичних етапів аудиту та його ролі для економіки і суспільства. На кожному з етапів становлення аудит виконував свою унікальну місію: виявлення шахрайства, визначення помилок в облікових записах, оцінка достовірності і якості фінансової звітності, оцінка ефективності господарських операцій, попередження зловживань тощо.

Сучасний етап розвитку ринкової економіки світу, в тому числі України, характеризується як позитивними процесами глобалізації, інтеграції, інноваційного розвитку, так і проблемами обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів та недостатньою ефективністю їх використання, приватизацією державної власності, корупцією в економічній сфері та зростанням масштабів зловживань у державному секторі і підприємницькій діяльності, масштабними економічними кризами. У свою чергу, всі ці прояви безпосередньо впливають на сучасну місію аудиту, відводячи йому особливу роль у стабілізації економічного розвитку держав і окремих суб'єктів господарювання.

Перш за все, аудит повинен виконувати економіко-соціальну функцію по забезпеченню довіри користувачів фінансової звітності до достовірності та об'єктивності її даних. Такий підхід покладає величезну відповідальність на аудиторів та інститут аудиту в цілому. У зв'язку з цим необхідне удосконалення механізмів, що обумовлюють якісне виконання аудитом цієї функції — створення цілісного комплексу нормативно-правового регулювання аудиту, активізація діяльності аудиторських професійних органі-

зацій міжнародного та національного рівнів, дотримання аудиторської етики, організація належного зовнішнього контролю якості аудиту, підвищення вимог до рівня та змісту освіти і професійних компетенцій сертифікованих аудиторів. Тим самим створюються умови зменшення розриву в очікуваннях громадськості і результатів аудиторської перевірки, посилюється роль аудиту в ефективному обміні достовірною фінансовою інформацією на різних рівнях управління макро- і мікроекономіки.

Особливої уваги заслуговує місія аудиту у виявленні та попередженні шахрайства, факти якого все частіше мають місце в діяльності суб'єктів господарювання і наносять значну економічну шкоду і підривають ділову репутацію. Підтвердженням цьому є результати проведених досліджень аудиторськими компаніями Великої четвірки. І хоча аудитори не мають прямого зобов'язання виявляти випадки шахрайства, слід ретельно враховувати положення Міжнародного стандарту аудиту 240 «Відповідальність аудитора стосовно шахрайства при аудиті фінансової звітності». Посилена увага аудиторів до цього аспекту перевірки буде сприяти її якості і зростанню репутації аудиторської професії. Це особливо важливо в період тривалої економічної кризи, нестабільності банківської системи, банкрутств багатьох підприємств.

Аудит також повинен активно виконувати важливу роль по забезпеченню системи управління підприємства необхідною інформацією для прийняття виважених управлінських рішень. Це може бути інформація отримана за результатами незалежної аудиторської перевірки; звіт керівництву підприємства за наданими консалтинговими (супутніми) послугами; дані внутрішніх аудиторів.

Важливу роль у забезпеченні системи управління необхідною інформацією відіграє внутрішній аудит, який в Україні знаходиться на початковій стадії свого розвитку. Він більше притаманний корпоративним суб'єктам господарювання, зокрема для публічних акціонерних товариств. З 2011 року розпочато активне запровадження внутрішнього аудиту у секторі загального державного управління. Крім традиційного підтвердження достовірності фінансової звітності внутрішні аудитори можуть виконувати роботи по оцінці ефективності і результативності діяльності окремих функціональних підрозділів, виконання проектів чи господарських процесів, оцінці відповідності системи внутрішнього контролю підприємства внутрішнім потребам, роботи по виявленню та управлінню ризиками бізнесу, перевірки на відповідність внутрішнім і зовнішнім регламентам. Така інформація внутрішнього аудиту є неоціненною для побудови ефективної системи управління.

Відносно новим для країн СНД є державний аудит, який суттєво відрізняється від державного фінансового контролю. Сучасний етап розвитку економіки України, Росії та низки інших країн загострив актуальність, необхідність проведення державного аудиту ефективності та результативності використання бюджетних коштів і виконання ним місії із забезпечення активізації контрольної функції держави за станом і використанням бюджетних ресурсів.

Комплексний підхід у реалізації означених аспектів ролі аудиту в Україні дозволить створити необхідні умови для підвищення якості та довіри до фінансової звітності, стабільності діяльності суб'єктів господарювання, сприятиме зростанню економіки у цілому.

Пилипів Н. І.,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОБЛІКУ У СИСТЕМІ БЮДЖЕТУВАННЯ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин удосконалення управління витратами є одним із головних завдань газотранспортних підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Це зумовлює необхідність формування достовірної облікової інформації для потреб бізнесу. Виникає потреба у складанні бюджетів витрат, які необхідні для оцінювання діяльності структурних підрозділів підприємств, оперативного виявлення перевитрат і шляхів економії ресурсів.

Вагомий внесок у розвиток системи бюджетування зробили вітчизняні вчені С. Голов, С. Ковтун, Ю. Лисенко, Л. Нападівська, С. Онищенко, Г. Партин, М. Пушкар, О. Череп, Ю. Шумило та ін.

Не применшуючи важливість цих досліджень потребують додаткового наукового опрацювання проблеми облікового забезпечення управління витратами в системі бюджетування.

Для повного та системного уявлення про місце та значення обліку в системі бюджетування розглянемо насамперед існуючі підходи до трактування сутності «бюджетування». Так, більшість учених під цим терміном розуміють процес складання планів (бюджетів) [1, 2].

Вважаємо, що бюджетування є лише окремою складовою системою бюджетуванням, яка має назву — бюджетне планування.